

ANKARA SOSYAL BİLİMLER ÜNİVERSİTESİ

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları ve Bilimsel Yayın Etik Kurulu Genel Bilgi Formu

1. Amaç ve Kapsam

Amaç:

Bu Yönergenin amacı, bilimsel araştırma, çalışma, yayın ve etkinliklerde uyulması gereken etik kuralları ve Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun yapısı, görevi ile çalışma usul ve esaslarını düzenlemektir.

Kapsam:

Bu Yönerge,

- Üniversite öğretim elemanları tarafından anket, mülakat, odak grup çalışması, gözlem, deney vb. veri toplama teknikleri kullanılarak yapılacak her türlü bilimsel araştırma ve çalışmalar ile ilgili etik onay belgesinin verilmesi,
- Yürürlükteki mevzuat hükümleri uyarınca akademik unvanların elde edilmesi aşamasında ve sonrasında yapılan her tür bilimsel araştırma ve çalışmalar ile gerçekleştirilen bilimsel etkinlikler, desteklenen ve/veya yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği ihlallerini,
- Lisansüstü eğitim sırasında yapılan tez ve bilimsel yayınlar ile yürütülen bilimsel araştırma-geliştirme projeleriyle ilgili araştırma etiği ihlallerini,
- Yurtiçinde ve yurtdışında her çeşit basın, görsel ve işitsel yayın organlarında yayımlanan ya da yayımlanmak üzere gönderilmiş olan her türlü yayımla ilgili yayım etiği ihlallerini kapsar.

2. Kurul Yönetimi

Görev ve Sorumluluklar

- Kurul, Senatonun önerdiği adaylar arasından Rektör tarafından görevlendirilen profesör unvanına sahip 7 (yedi) öğretim üyesinden oluşur.
- Etik olmayan davranışları nedeniyle idari veya adli bir ceza almış olanlar Kurul üyeliğine seçilemez. Kurul üyeliği sırasında bu türden bir ceza alan üyenin, kurul üyeliği düşer.
- Üyelerin görev süresi 2 (iki) yıldır. Görev süresi biten üye aynı usulle yeniden görevlendirilebilir.
- Herhangi bir nedenle kurul üyeliğinin sona ermesi durumunda bir ay içinde aynı usulle yeni bir üye görevlendirilir.
- Bir üye 3 (üç) dönemden fazla Kurulda görev alamaz.
- Kurul başkanı, Rektör tarafından seçilir. Kurul başkanı, kurul üyeleri arasından bir kişiyi başkan yardımcısı olarak seçer. Başkanın görevinin sona ermesi ile başkan yardımcısının görevi de sona erer. Görev süresi sona eren başkan ya da başkan yardımcısı aynı göreve yeniden seçilebilirler.
- Bir takvim yılı içinde izinsiz ve mazeretsiz olarak toplantıya katılmayan veya en az altı ay süreyle izinli olan üyenin üyeliği düşer ve yerine aynı usulle yeni üye seçilir.
- Kurul üyeliğinden çekilme ve üyeliğin düşmesi Rektör onayının ilgili kişiye tebliği ile yürürlüğe girer.

- Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş (Başkan)
- Prof. Dr. Ali Osman Kurt (Üye)
- Prof. Dr. Latif TOKAT (Üye)
- Prof. Dr. Mehmet Emin BİLGE (Üye)
- Prof. Dr. Abuzer PINAR (Üye)
- Prof. Dr. Çetin ÖNDER (Üye)
- Prof. Dr. Abdulhekim KOÇİN (Üye)

Kurulun Çalışma Usul ve Esasları

- Kurul, Başkanın çağrısı üzerine gündemi görüşmek üzere üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanır. Başkanın bulunmadığı oturumlarda Kurulun başkanlığını, başkan yardımcısı yapar.
- Toplantı günü, saati ve gündemi toplantıdan en az bir hafta önce üyelere Başkan tarafından yazılı veya elektronik ortamda bildirilir ve gündem konularına ilişkin belgeler üyelere iletilir.
- Kurul kararları üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alınır. Üyeler çekimser oy kullanamaz. Kararlara muhalif kalan üye, karşı oy gerekçesini yazılı olarak bildirmek zorundadır.
- Kurulda görüşülen tüm konularda gizlilik esastır. Üyeler göreve başlarken Ek-1'de yer alan tarafsızlık ve gizlilik taahhütnamesini imzalarlar. Kurula sunulan dosyalardaki bilgi ve belgelerin gizliliği ve güvenliğinin sağlanmasından Kurul ve sekreteryası sorumludur.
- Kurul üyeleri kendileri, çıkar ilişkisi ya da çıkar çatışması bulunan kişiler ve etik ihlalde bulunduğunu iddia ettikleri kişilerle ilgili başvuru dosyalarının görüşülmesi sırasında toplantıya katılmaz, oy kullanmaz ve Etik Kurul Onay Belgesini imzalamazlar. Bu nedenle toplantı yeter sayısı sağlanamazsa; Kurul, Üniversite Etik Kurulu üyeleri arasından Senato tarafından önerilen ve Rektör tarafından görevlendirilen üyelerle toplanır ve karar alır.
- Kurul inceleme ve değerlendirme sırasında başka kurum ve kuruluşlarla yapması gereken yazışmaları Rektörlük aracılığı ile yapar.

g) Kurula gönderilmiş tüm belgeler ve dosyalar ile değerlendirme sürecindeki tüm yazışmaların birer örneği ilgili mevzuatın öngördüğü sürece saklanır.

h) Kurul çalışmalarını bizzat yürütür. Ancak gerektiğinde alanında uzman veya bilirkişilerden görüş alabilir. Aşağıdaki kişiler bu düzenleme kapsamında yapılan incelemelerde bilirkişi ve uzman olarak görevlendirilemez:

- 1) İlgilinin lisansüstü tez danışmanları ve doçentlik jürilerinde görev almış öğretim üyeleri,
- 2) İlgilinin kendi üniversitesinde görev yapan öğretim üyeleri,
- 3) İlgilinin eşi ve üçüncü dereceye kadar (üçüncü derece dâhil) kan veya sıhrî hısımları,
- 4) İlgili ile aralarında husumet bulunan kişiler.

i) İlgilinin çalıştığı bilim alanında öğretim üyesi bulunmaması halinde, en yakın bilim alanında çalışan öğretim üyeleri arasından bilirkişi görevlendirilebilir. Ayrıca etik ihlal iddiasının hukuki anlam ve kapsamına ilişkin olarak bir hukukçu bilirkişi de görevlendirilebilir. Birden fazla bilirkişi atanması halinde her bilirkişi ayrı rapor tanzim eder.

j) Bilirkişiler dosya kendilerine ulaştığı andan itibaren en geç 1 (bir) ay içerisinde konuya ilişkin raporunu kendisine gönderilen örneğe uygun olarak hazırlayıp gönderirler. Bu süre bir defaya mahsus olmak üzere en çok 1 (bir) ay uzatılabilir. (11) Kurul, her başvuru için ayrı dosya açar.

k) Kurula gönderilen ve etik ihlal iddiası içeren şikâyet ve ihbar dilekçelerinde, kişilerin doçentlik başvuru sürecinin devam ettiğinin de belirtilmesi hâlinde hakkında etik ihlal iddiası bulunan kişinin devam eden bir doçentlik başvurusunun bulunup bulunmadığı hususu Kurul tarafından derhal Üniversitelerarası Kurul Başkanlığından öğrenilir. Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına devam eden doçentlik başvurusunun bulunduğu bildirilmesi halinde iddialar ile ilgili tüm bilgi ve belgeler Üniversitelerarası Kurul Başkanlığına gönderilir.

3. Dönemsel Eylem Planı, Çıktıları ve Ölçüm Kriterleri (Eylül 2017- Aralık 2018)

Eylem No:	Eylem Tanımı	Çıktı	Planlanan Başlama Zamanı (Ay- Yıl)	Planlanan Bitirme Zamanı (Ay-Yıl)	Ölçüm Kriterleri
1	Etik yönergesi hazırlanması	Yönergenin Yayınlanması	Eylül 2017	Şubat 2018	Etik yönergesine uygun başvuruların gelmesi
2	ASBU etik kodların belirlenmesi	ASBÜ personel ve öğrencilerinin etik kodlardan haberdar olması	Mart 2018	Eylül 2018	Akademik ve idari personel ile öğrencilerin davranışlarında etik kodların etkisi
3	İşlemlerin elektronik ortamda	Sürecin daha etkin ve hızlı işlemesi	Ekim 2018	Aralık 2018	Başvuruların sonuçlanma süresi, eğitim sonrasında başvuruların başarılilik oranı
4					

4. Stratejik Plana İlişkin 4 Yıllık Hedefler ve Performans Göstergeleri (2019-2023)

Hedef No:	Hedef	Gerçekleşme Yılı	Performans Göstergeleri
1	ASBÜ Etik Kodlar kılavuzunun yayımlanması	2019-2020	ASBÜ mensuplarının davranışlarında; • Durum Kod'a uygun mu? • Etik mi? • Yasal mı? • Bu durum Üniversiteme ve bana olumlu yansıtacak mı? • Bunu gazetedede okumak ister miydiniz? Sorularını sorması
2	ASBÜ Etik Kodların doğal davranışa dönüşmesi	2021	ASBÜ mensupları arasında; • Ortak bir kurum kültürünün oluşması, • Kurum itibarının gözetilmesi ve • Yasal gerekliliklere uyum sağlanması.
3		2022	
4		2023	

5. Karşılaşılan Sıkıntılar ve Öneriler

a) Üniversiteler, eğitim alanındaki bilimsel çalışmalarla ve uygulamalı alanlarda doğrudan sunulan hizmetlerle toplumsal işlevlere sahiptir. Bu yüzden üniversitelerde etik son derece önemlidir. Genel olarak etik çalışmaları, türlerine göre **betimleyici etik ve normatif etik** olarak ikiye ayrılmaktadır. **Betimleyici etik**, olaylara dışarıdan bakmakta, onları bilimsel bir yaklaşımla gözlemleyip tasvir etmekte ve açıklamasını yapmaktadır. **Normatif etik** ise insanlara hayatları sırasında rehber olur ve böylelikle de onlara kullanacakları normları sağlar. Normatif etik teorileri de **teleolojik, deontolojik** ve **erdem etiği** olarak üç ana grupta incelenmektedir. **Teleolojik etik** teorisine göre bireyin eyleminin doğruluğu veya yanlışlığını belirlemede eylemin kendisi değil sonuçları önemlidir. **Deontolojik** teoriler ölçüt olarak yalnızca eşitlik ve tarafsızlık ya da evrensellik gibi formel ölçütler ortaya koyarlar. **Erdem** etiklerine göre, ahlakta önemli olan sadece doğru eylemleri yapmak değil, aynı zamanda doğru olanı yapmak ve iyi olmak için gerekli güdülenme ve karaktere de sahip olmaktır.

Modern dönemde ise meslek etiği dediğimiz daha dar kapsamlı grupları ilgilendiren etik kodlar geliştirilmektedir. Bu kodlar, ilgili meslek grubuna mensup kişilerin nasıl davranmaları gerektiğini gösteren ve genel ilkeler olarak kabul edilen yazılı kurallardır. Etik kodlar; iyi ve doğru davranışlar için değerler ve normlar koymakta, standartlar belirlemede, ahlaki davranışları göstermekte ve ikilemler karşısında ahlaki kararlar alınmasına yardımcı olmaktadır.

Genel hatlarıyla meslek etiği, meslekle alakalı kabul edilebilir davranışların tanımlanmasını, kalite standartlarının yükseltilmesini, meslek elemanlarına öz değerlendirme fırsatının sunulmasını, mesleki davranış ve sorumlulukların çerçevesinin çizilmesini, mesleki kimliğin gelişiminde aracılık edilmesini, kişilere doğru ya da yanlış eylemler, belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik etmeyi; yöneticilerin otokratik gücünü kontrol etmeyi amaçlamaktadır.

Meslek etiği ilkeleri ya da kodları şu yararları sağlar: Meslektaş baskısı sağlayarak, bireyleri etik davranış göstermeye motive eder, bireylerin kişilikleri yerine doğru ya da yanlış eylemler konusunda daha tutarlı ve kararlı bir rehberlik sağlar, belirsiz durumlarda nasıl davranılacağı konusunda rehberlik eder, yönetici ya da patronların otokratik gücünü kontrol eder, kurumların toplumsal sorumluluklarını tanımlar, kurumun ya da mesleğin çıkarlarına hizmet eder.

Akademisyenlerin meslek ilkeleri konusunda geliştirilen ilk uygulama ABD’de Amerika Üniversiteleri Öğretim Üyeleri Birliği (American Association of University Professors) tarafından 1966 yılında yayınlanan “Profesyonel Etik Duyurusu”dur.

Akademik etik; daha çok üniversite ortamlarında görev yapan bilim insanlarının mesleki çalışmalarında izledikleri ya da izlemek durumunda oldukları normlardır. Bunlar, üzerinde çalışılan bilime ve yöntemine karşı sorumluluklar, bulunduğu kuruma karşı sorumluluklar ve içinde yaşadığı topluma/insanlığa karşı sorumluluklar olarak özetlenebilir.

Kaynak:

https://www.academia.edu/20211878/T%C3%BCrkiyede_%C3%9Cniversite_Etik_Kurullar%C4%B1_%C3%9Czerine_Bir_%C4%B0nceleme (Erişim Tarihi: 06.12.2017)

Öneri: ASBÜ Etik Kodların bir an önce belirlenmesi ve duyurulması.

b) Etik, kişinin davranışlarına temel olan ahlak ilkelerinin tümüdür. İnsanlara “işlerin nasıl yapılması gerektiğini” belirlemede yardımcı olan rehber değerler, ilkeler ve standartlardır. Bir süreç olarak, karar alır ve uygularken belirli değerlere bağlı kalınarak hareket edilmesidir. Genellikle etik kurallar evrensel insanî ve ahlâkî değerlerden ayrı teknik bir konu olarak düşünüldüğü için kimi araştırmacılar Etik Komisyon’dan aldığı “uygundur” yazısını araştırmasının her aşamasında yeterli görmesine yol açmaktadır.

Öneri: Etik Komisyon’un verdiği “uygundur” yazısının sadece bir hatırlatma olduğu, insanlarla yürütülen tüm araştırmalarda evrensel insan hakları gereğince refah ve haklarının korunmasının birinci derecede araştırmacı/araştırmacıların sorumluluğunda olduğunun bilincinin yerleştirilmesi gerekir.

c) Etik Komisyonu değerlendirme formunu doldurmaya ihtiyacı olmayanların da başvurması; Başvuranın formu doldurma sürecince herhangi bir yardım talep etmemesi veya formu dikkatli doldurmaması. Öneriler: BAP Koordinatörlüğünün formu bir ön değerlendirmeden sonra Etik Komisyonu formuna ihtiyaç olup olmadığı hususunda başvuruları yönlendirmesi;

Öneri: BAP Koordinatörlüğü veya Etik Komisyonu nezdinde formu doldurma sürecinde bir yardım ekibinin kurulması.

Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları ve Bilimsel Yayın Etiği Yönergesi

https://gs.asbu.edu.tr/sites/idari_birimler/gs.asbu.edu.tr/files/inline-files/ASB%C3%9C_Sosyal_ve_Be%C5%9Feri_Bilimler_Ara%C5%9Ft%C4%B1rmalar%C4%B1_ve_Bilimsel_Yay%C4%B1n_Eti%C4%9Fi_Y%C3%B6nergesi.pdf